

Talousarvion 2025 ja taloussuunnitelman 2026 - 2027 valmisteluohje

Kunnanhallitus 29.09.2025 § 178
333/02.02.00.00/2025

Valmistelija

kunnanjohtaja Marjut Ahokas, marjut.ahokas@ilomantsi.fi
taloussuunnittelija Minna Kontturi, minna.kontturi@ilomantsi.fi

Ilomantsin kunnan vuoden 2025 alkuperäinen talousarvio on hyväksytty siten, että tilikausi on alijäämäinen 293 707 €. Osavuositarkastuksen yhteydessä esitetyt talousarviomuutokset vahvistavat tilikauden muodostumisen ylijäämäiseksi.

Valtiovarainministeriö on päivittänyt kuntien vuoden 2026 ennakkollisen valtionosuuslaskelmat sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuuden vuoden 2025 mukaan. Ilomantsin kunnan vuoden 2026 valtionosuudet kotikuntakorvauksineen ovat 4 182 855 €. Hallitus on käynnistänyt kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistuksen.

Peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmän uudistus kattaa toimeksiantonsa mukaisesti kuntien järjestämis- ja rahoitusvastuulle kuuluvat palvelut, joista säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (618/2021). Lain soveltamisalaan kuuluvat palvelut ovat varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus, kirjastot, kuntien kulttuuritoimi, asukaskohtaisesti rahoitettava taiteen perusopetus, työvoimapalvelut (vuoden 2025 alusta) ja ympäristöterveydenhuolto.

Hallituksen esitys on tiettävästi tulossa lokakuun aikana kuntien lausuttavaksi ja mahdollisesti uusi valtionosuusjärjestelmä astuu voimaan 1.1.2027 alkaen. Valtionosuusuudistuksen kuntakohtaiset kokonaisvaikutukset eivät ole vielä selvillä ja siksi taloussuunnitelmavuosien valtionosuuksien arvioiminen on haasteellista.

Kuntien verotuloennustetta on myös päivitetty ja vuoden 2026 verotulokertymä näyttäisi kasvavan noin parilla sadallatuhannella eurolla tämän vuotisesta. Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähennyskelpoisuuden poistaminen kasvattaa kunnallisverotuottoa. Vastaavasti palkansaajien osuus työttömyysvakuutusmaksusta nousee heikentyneen työllisyystilanteen seurauksena heikentäen kunnallisverotuottoa.

Suunnitelmavuonna 2027 verotulot pienenisivät 0,7 %:lla ja vuonna 2028 kasvaisivat 1,8 %:lla. Kaivosmineraaliverolaki oli kuntien lausuttavana ja hallitus päätti keväällä 2024 kaivosmineraaliveron korottamisesta vuodesta 2026 alkaen.

Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu työ- ja elinkeinotoimistoilta siirtyi kunnille 1.1.2025. TE-palveluista tuli vuoden 2025 alussa osa jokaisen kunnan lakisääteisiä tehtäviä ja sitä kautta osa jokaisen kunnan peruspalveluja. Uudistuksessa kunnille muodostui uusi valtionosuustehtävä, jonka rahoitus on yleiskatteisessa valtionosuudessa. Työmarkkinatuen lisäksi kunnat rahoittavat osan Kelan maksamasta peruspäivärahasta ja työttömyyskassojen maksamasta ansiopäivärahasta. Kunnan rahoitusvastuu koskee myös työttömyystukea, joka maksetaan

työllistymistä edistävän palvelun ajalta. Lisäksi kuntien rahoitusvastuu aikaistui ja rahoitusosuus kasvaa portaittain työttömyyden pitkittyessä.

Tasopalkkajärjestelmä korvaa tehtävän vaativuuden arviointijärjestelmän (TVA) ja perustuu määriteltyihin osaamisen ja vastuun tasokriteereihin (OSVA). Henkilöstöjaosto päätti 22.9.2025 kokouksessaan tasopalkkajärjestelmä käyttöönottamisesta 1.10.2025 alkaen. Tasopalkkajärjestelmään siirryttäessä palkat yhtenäistetään siten, että samankaltaisista ja yhtä vaativista tehtävistä maksetaan sama palkka. Palkankorotukset huomioidaan sopimuskierron 2025-2028 mukaisesti.

Kuntien itsensä omistamat sotetoimitilat jäivät kuntien omistukseen ja kunnat veloitettiin vuokraamaan tilat hyvinvointialueille vuoden 2026 loppuun. Kun vuokrausta siirtymäajan päätyttyä harjoitetaan kilpailutilanteessa markkinoilla, kuntalaki edellyttää toiminnan yhtiöittämistä. Kuntien ja kuntayhtymien hyvinvointialueelle vuokraamien toimitilojen yhtiöittämisestä ei olisi suoritettava varainsiirtovero, jos yhtiöittäminen tapahtuu vuoden 2030 loppuun mennessä. Lainsäädännön mukaan sote kiinteistöt tulee yhtiöittää 1.1.2026 mennessä. Yhtiöittämisen myötä muun muassa kuntaympäristöautokunnan vuokratuotoissa ja kiinteistöjen ylläpitokustannuksissa tapahtuu olennainen muutos. Muutosvaikutukset ulottuvat yhtiöittämisten jälkeen kunnan tytäryhtiöihin ja lopulta koko kuntakonserniin.

Kunnalla on taseeseen kertynyttä kumulatiivista ylijäämää 11 M€. Vuoden 2025 muutetun talousarvioennusteen mukaan tase nousee hieman, ollen noin 11,4 M€ ylijäämäinen.

Kunnan merkittävimmät talousarvio 2026 ja taloussuunnitelmavuosien 2027-2028 investoinnit ovat uusi vesienkäsittelylaitos ja koulurakennus. Investointien vaikutukset näkyvät mahdollisesti tulevana lisääntyvänä velkataakkana ja poistojen kasvamisena aiemmista vuosista, mikä heikentää tulevien vuosien talousnäkökuvaa. Vuoden 2026 investointitasoksi on arvioitu 6,5 M€ ja vuoden 2027 tasoksi 0,3 M€.

Talousarviota valmistellaan tilanteessa, jossa kaikki tulevat muutokset eivät ole tiedossa ja aiheuttavat epävarmuutta taloussuunnitteluvuosille.

Hallintokuntien tulee antaa talousarvioesityksensä 5.11.2025 mennessä.

Esittelijä kunnanjohtaja Ahokas Marjut

Päätösehdotus Kunnanhallitus päättää antaa hallintokunnille liitteenä olevat valmisteluohjeet talousarvion 2026 ja taloussuunnitelman 2027-2028 valmistelemiseksi.

Päätös Hyväksyttiin.

Toimenpiteitä varten ja tiedoksi
1. hallintokunnat